

Ziemia bogini Pele

Wyspy Hawajskie są szczególnym miejscem. Tutaj można doświadczyć wewnętrznej energii Ziemi ukazującej się ludziom pod postacią ognistej lawy płynącej z jej wnętrza. Wiele osób przybywających tu doświadcza także obecności różnych bóstw tego miejsca - w tym bogini Pele, której energia niszczy i stwarza wszystko.

W Indiach swego czasu poznałam taniec niszczącej i stwarzającej bogini Sziwa. Tutaj natomiast Pele prowadzi do pierwotnego źródła stworzenia, Matki Ziemi powstającej z ognia i wody. Z wielką czcią staję wciąż przed strumieniem lawy, która spływając do oceanu z krateru Kilauea, staje się parującą skałą. Odrywając się od żarzącego wybrzeża, odpływa w głąb fal i opada na dno, stając się znowu ziemią.

Ta energia ziemi została zapisana w kosmogonii i mitach ludu Polinezji. Pierwsze dziecko, które narodziło się tutaj zostało wg mitu zamienione w korzeń taro, by umożliwić w ten sposób przeżycie następnym pokoleniom. Taro to najważniejsze pożywienie na Polinezji. My, biali, będący tu przybyszami, zapożyczamy mity i wiedzę od tutejszych mieszkańców. Ich nauki o uzdrawianiu przy pomocy roślin stosowane są na co dzień, natomiast ezoteryczna nauka Huny stała się artykułem eksportowym znanym bardziej w Europie niż tutaj na wyspie. Oddawanie czci tej ziemi oznacza również oddawanie czci Pele - bogini wulkanów, przetwarzającej i stwarzającej. Żyje ona wg tutejszych wierzeń w kraterze Kilauea, obecnie najbardziej aktywnego wulkanu ziemskiego. Ponieważ mój dom stoi na polu lawy, nocą z łóżka widzę czerwoną poświatę bijącą od jej gorącego strumienia.

Moje życie związane jest z tą ziemią. Projekt Ogrodów Laakea, który zapoczątkowałam wraz z przyjaciółmi, mieści się na wielkiej Wyspie Hawajskiej. Kiedy kupiliśmy działkę, prostokątne pola wżerały się w pierwotny drzewostan lasu równikowego. Drzewka guava i cytryny wegetowały boleśnie, ponieważ odbierano im plony, bez żadnego szacunku dla darczyńcy. Cóż można było począć z ogrodem tak strutym pestycydami? Może powinien pochłonąć go z powrotem las równikowy?

Wykładałam już wtedy etnologię na uniwersytecie w niedalekim Hilo oraz w odległym Hamburgu i o agrokulturze nie miałam żadnego (lub tylko niewielkie) pojęcia. Zależało mi tylko na uratowaniu kawałka lasu równikowego, który był zagrożony przez politykę prowadzoną na wyspie. Pewnego wieczoru przyjaciel przyniósł taśmy wideo o pracy Billa Mollisona, który dzięki permakulturze przekształcił pustyнный obszar środkowych Indii w zielony, owocujący ogród. Pomyślałam wtedy, że kto potrafi dokonać czegoś takiego na obszarze chronicznej suszy, ten jest prawdziwym nauczycielem. My natomiast powinniśmy być jego i tej ziemi uczniami.

Permakultura leczy krajobraz, ucząc zakładać ogrody wg zasad przejętych od samej natury. W niej bowiem panuje różnorodność, która jest podstawą do docenienia tego, co niepowtarzalne. Na początku założyliśmy ogród warzywny w kształcie mandali. Grządki wyglądały jak podkowy i wspomagane były przez stare, zużyte opony. W środku ogrodu wyrosła strzelista katedra z pędów bananowych. Wkrótce potem doświadczyliśmy prawdziwego nalotu motyli, czapli i innych nieznanymi mi ptaków. Następnym etapem naszej pracy było wykopanie stawu i zbudowanie skromnych kwater dla współpracowników, w których później zamieszkali również uczestnicy prowadzonych przez nas kursów. Szybko zorientowaliśmy się, że permakultura nie nadaje się do uprawy komercyjnej, do której powszechnie dąży się w ogrodnictwie. Przynosi ona jednak różnorodność do ogrodu, dając zawsze po trochu wszystkiego. Po okresie dwóch, trzech lat mieliśmy już własne owoce cytrusowe. Trochę później przyszły drzewka owocowe nanka, a następnie awokado

i wiele innych o ciekawych barwach i dźwięcznych nazwach, jak abiu o soczystej żółci lub dżerimoja w kłującej, zielonkawej szacie jeża. Na dolnych grządkach zasadziliśmy według polinezyjskiego wzoru taro, jamas, kawę oraz banany. Aby uporać się z niepożądanymi roślinami, które zagłuszały nasze drzewka, zastosowaliśmy wypróbowaną receptę umieszczania pod nimi klatki z kurami, które przesuwaliśmy co kilka dni po całym ogrodzie. Potem nabyliśmy również gęsi i kaczki, cenione tutaj za ich niezrównany nawóz. Z owcami niestety się nam nie udało - zjadały nie tylko trawę, ale i młode drzewka, więc musieliśmy, chcąc nie chcąc, rozstać się z nimi.

Im więcej przybywało uczniów w naszym gospodarstwie, tym więcej pożywienia potrzebowaliśmy. Dlatego założyliśmy proste, przykryte folią szklarnie i posadziliśmy warzywa, sałatę i przyprawy. Ponieważ ze względów bezpieczeństwa kury i gęsi odgródzone były od szklarni ciasno sadzonymi pędami bananowców, musieliśmy do nawożenia jej posłużyć się innymi zwierzętami. W naszych stawach żyły ryby, które dokarmiane użyźniały wodę doskonale nadającą się do zraszania grządek w szklarni. Kanałem z plastikowych rur doprowadziliśmy ze stawu "pożywioną" przez nie wodę i dzięki temu mieliśmy stały dopływ nawozu do naszego ogrodu. Niedobór wody w stawach uzupełnialiśmy deszczówką z dachów. W innych dziedzinach życia także staramy się być samowystarczalni. Niezbędny prąd wytwarzamy w kolektorach słonecznych, a odpadki z kuchni idą do zagrody dla ptaków. Wkrótce zdobyliśmy w środowisku permakultury w USA renomę. Nasze kursy zapełniają się już przed ich ogłoszeniem studentami z Północnej Ameryki i Europy, a czasami także z południowej półkuli. Nasi wykładowcy to dobrze znani nauczyciele permakultury i głębokiej ekologii.

Ostatnim zabudowaniem, które wznieśliśmy w naszym gospodarstwie był ogród zimowy, znajdujący się na niewielkim wzniesieniu z widokiem na stawy, łaźnię i poletko drzewek owocowych. Jest to dla nas szczególne miejsce, gdyż dzięki ciszy jaka tam panuje można się lepiej skupić na kontemplowaniu otaczającej nas przyrody.

dr Beatrix Pfeiderer

tłum. Zbigniew Lisiecki

www.permaculture-hawaii.com